

פתיח התורה

הרב שלמה לוונשטיין שליט"א

לקט פירושים מתוך שיעור פרשת שבוע
בביהכ"ס "דברי שיר" רח' זכריה 4 ב"ב יום חמישי בשעה 22:00

גליון מספר 129

משפטים תש"ע

"ואלה המשפטים" (כא א)

הגר"ח קנייבסקי שליט"א לברית מילה ובדרך שאלתי אותו לגבי גרפולוגיה, האם זה דבר רציני או לא. וענה, שר' משה סולוביצ'יק זצ"ל היה מבין בכתב והוא זוכר עובדה שאשה אחת שלחה לחזו"א מכתב, ובו הכתירה אותו בתארים כגון מלך המשיח, וכדו'. ואז לקח הגר"ח רק את המעטפה והראה את הכתב לר' משה סולוביצ'יק והוא אמר שמי שכתב את זה הוא או גאון או משוגע. רואים שהם יודעים, אבל לא עד הסוף.

ואז ספרתי לו ששמעתי על גרפולוג מסוים שהראו לו את הכתב של הגר"ח, והוא אמר שבעל הכתב הזה אינו יכול לשבת רגע אחד על מקומו... אמר לי הגר"ח זה לא נכון, דוקא אני יכול לשבת הרבה זמן על מקום אחד, אבל כן נכון שאני לא יכול לשבת רגע אחד בלי לעשות כלום...

ג. כל דבר שהוא רוצה מיד מתחיל לבכות.

"אם המצא תמצא בידו הגניבה שנים ישלם" (כב ג)

רבינו בחיי כותב מדוע משלם שנים, מפני שזה כלל גדול בתורה ועשית לו כאשר זמם לעשות לאחיו, מדה כנגד מידה. לכן כאשר גונב מחבירו חמישה זהובים, הרי רצה להפסיד לחברו חמישה. על כן אמרה התורה שישלם לו כפל ויהיה בזה מדה כנגד מדה.

"ובער בשדה אחר" (כב ד)

בספר "דרך שיחה" כותב, שאלה: יש לאדם שני בולים יקרים מאד, שכל אחד שוה הון רב, ובא אחד וקרע לו בול אחד. אכן עייז עלה ערכו של הבול השני לאותו מחיר שעלו קודם שני הבולים יחד, כיצד נדונו לענין חיוב מזיק?

תשובה: זו שאלה ישנה, ומסתבר שחייב כי הוא עשה חיזק, ומה עניינו שעייז עולה מחיר הבול השני.

"ונקרב בעל הבית אל האלוקים אם לא שלח ידו במלאכת רעהו" (כב ז)

האדמו"ר ר' מאיר מפרמישלן זצ"ל אמר שיש כאן רמז לכך שכל אדם יש לו את הנסיונות השייכים לו. לבעל

במדרש תנחומא כתוב: זהו שאמר הכתוב (משלי כט) "מלך במשפט יעמיד ארץ ואיש תרומות יהרסנה". מלכה של תורה במשפט שהוא עושה מעמיד את הארץ. ואיש תרומות יהרסנה" אם משים אדם עצמו כתרומה הזו שמושלכת בזויות הבית, ואומר מה לי בטורח הציבור, מה לי בדיניהם, מה לי לשמוע קולם, שלום עליך נפשי, הרי זה מחריב את העולם. הווי "ואיש תרומות יהרסנה".

מעשה ברבי עמי, כשהיה מסתלק מן העולם נכנס בן אחותו אצלו ומצאו בוכה. אמר לו רבי מפני מה אתה בוכה, יש תורה שלא למדת ולימדת? הרי תלמידך יושבים לפניך. יש גמילות חסדים שלא עשית, ועל כל מידות שהיו בך היית מתרחק מן הדינין ולא נתת כשות על עצמך להתמנות על צרכי ציבור. אמר לו בני, עליה אני בוכה, שמא אתן דין וחשבון על שהייתי יכול לעסוק בדיניהם של ישראל ולא עשיתי. הווי "ואיש תרומות יהרסנה".

"הגנב" (כב א)

הרבי רבי בונם מפשיסחא זצ"ל אמר: שלשה דברים צריכים ללמוד מהגנב כדי להצטיין בעבודת ה': א. גם בלילה חשוך, קור עם גשם ושלג, הגנב יוצא לעבודה. ב. אם לא הצליח בפעם הראשונה אינו מתייאש ומנסה שוב ושוב עד שיניח ידו על המטרה. ג. גנב לא בוחל גם בגניבה קטנה. אם אפשר לעשות זאת "על הדרך" יעשה... כך גם בעבודת ה' לא יתעצל האדם, לא ייעף ולא יגע. גם בלילות חשוכים וקרים, גם אם בפעם הראשונה זה לא הולך, וגם אם זה רק מצוה קטנה כביכול, או איזה דבר תורה, ימסור את נפשו עליה.

ובשם המגיד ממזריץ זצ"ל אומרים ששלושה דברים צריך ללמוד מתינוק: א. הוא תמיד שמח. מספרים שחסיד אחד בא לרבו, והתלונן על קשיי הפרנסה, אמר לו הצדיק: תהיה בשמחה ותראה שהכל יסתדר, כמו שנאמר "כי בשמחה תצאו" ע"י השמחה אפשר לצאת מכל הצרות. אמר החסיד, איך אפשר לשמוח במצב כזה? והצדיק אמר לו, ומה לו עושים בשביל פרנסה... ב. אף פעם לא יושב בטל. לפני שנים יצא שלקחתי פעם את

אומר האלשיך הקדוש, שזה רמוז בפסוק שלפנינו. "אם כסף תִּלְוֶה את עמי", באיזה תנאי? "את העני עמך" - מה שתתן לעני.

"מלאתך ודמעך לא תאחר בכור בניך תתן לי" (כב כח)

יש לפרש בדרך רמז, שהרי עיקר גידול הבנים וחינוכם לתורת ה' וביראת ה'. בין אם אדם מתנסה בנסיון העוני והדחקות וקשה לו להוציא הוצאות על תלמוד תורה, ובין בנסיון העושר שאדם חושב לתת לבניו תנאים ודברים ומראות וטיולים שרק עשירים יכולים לתת לבניהם.

בין כך ובין כך מצוה אותנו התורה לחנך רק בדרך הקדושה המסורה לנו מדור דור. וזה רמוז כאן "מלאתך" כלומר כאשר אתה מלא, אתה עשיר וביתך מלא כל טוב. "ודמעך" כשאתה בעניות ודחקות מלשון דמעה. בין כך ובין כך "לא תאחר" את הזמן, אלא "בכור בניך תתן לי" מיד בילדותם תתחיל לחנכם לתורה.

"מדבר שקר תרחק" (כג ז)

בספר "דרך שיחה" כתוב, שאלה: מעשה בנהג שנסע במהירות מופרזת והמשטרה עצרה אותו. חבירו שישב לידו עשה עצמו כאילו הוא חולה, ואמר שהנהג לוקחו לביה"ח, האם מותר לעשות כן?

תשובה: כיון שנסע במהירות שאינה מותרת, ודאי אסור היה לו לעשות כן.

אבא זצ"ל סיפר לי שבזמן המלחמה, למי שלא היה דרכון היה זה סכנת נפשות והיו יורים בו. פעם אחת הלכו שני בחורים, לאחר היה דרכון ולשני לא, ולפתע ראו חייל. אמר זה שהיה לו דרכון לחבירו, שיעמוד. ואלו הוא ירוץ. כשרץ החל הגוי לרדוף אחריו עד שתפסו וביקשו דרכון, והלה הראה שיש לו. כשנשאל מדוע רץ? השיב כי הוא חולי מעיים והרופא ציווהו לרוץ בכל יום כשעתיים. שאלו הגוי: הרי ראית שרודף אני אחריו ומדוע לא עצרת? והשיבו: חשבתני שגם אתה חולה מעיים...

בית נסיונות משלו ולאברך כולל נסיונות אחרים. לבחור ישיבה נסיונות מסוג זה, ולאדם זקן נסיונות מסוג אחר. וכל אדם כשעומד בנסיונות שבאים עליו, זוכה ע"י זה להתקרב אל ה'.

והנה נסיון של בעל בית העוסק לפרנסתו במסחר, הוא לא לרמות ולא להורות היתר בדברים שלא מגיעים לו עפ"י דין. וזה רמוז במקרא קודש שלפנינו. "ונקרב בעל הבית אל האלוקים אם לא שלח ידו במלאכת רעהו".

"כי אם צעוק יצעק אלי" (כב כב)

הנה בגמרא במסכת בבא בתרא דף טז נאמר שהשטן ופנינה לשם שמים נתכוונו. השטן בענין איוב, כשאמר להקב"ה שאיוב אמנם צדיק אבל רק תנסה לגעת בו ותראה איך הוא יפסיק להיות צדיק, ופנינה התכוונה לשם שמים כדי שחנה תתפלל אל ה' שיתן לה ילדים.

וקשה אם כן, מדוע נענשה פנינה שמתו ילדיה?! ורואים מכאן, שגם אם עשתה לשם שמים אבל אסור לצער, וכשמצערים את הזולת זה מאד מסוכן. וזה רמוז בפסוק שלנו "אם ענה תענה אותו כי אם צעוק" כלומר, אפילו אם העינוי הוא רק למען צעוק יצעק אלי, שיתפלל לה' בכל זאת וחרה אפי וגוי (פרדס יוסף)

"אם כסף תלוה את עמי את העני עמך" (כב כד)

בספר "עוד יוסף חי" כותב רבי יוסף חיים מבגדד זצ"ל, שהמילה כסף בארמית פרושה בושה. אם ראית את חברך מתבייש לקבל צדקה אז - "תלוה", תתן לו את זה בדרך הלואה. וזהו "אם כסף" - שהנוזק מתבייש, "תלוה את עמי" - תן לו את זה כביכול בהלואה. והנה מנהגו של עני לדבר בתחנונים. כמו שאומר הפסוק "תחנונים ידבר רש" וזה הציווי "את העני עמך" כלומר כשאתה מדבר עם הנצרך והנוזק דבר איתו בלשון תחנונים.

"אם כסף תלוה את עמי את העני עמך" (כב כד)

ידוע ומפורסם לכל אדם שאת כספו ישאיר בביתו ביום שיגיע זמנו ללכת לבית עולמו. ובכל זאת יש מצב שבו אדם יוכל לקחת איתו את כספו. וזה אם יתן לעני את הכסף. אז הכסף הזה ילך איתו וילווהו לעולמו.

